

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DİLİ BÖLÜMÜ BAŞKANLIĞI

---

2. HAFTA

KÜLTÜR NEDİR?

KÜLTÜRÜN UNSURLARI VE ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

DİL-KÜLTÜR İLGİSİ, DİL-DÜŞÜNCE İLGİSİ

DİLİN MİLLET HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Amaçlar

Bu bölümde;

- Kültür mefhumunun kavranması,
- Kültürün unsurları ve özelliklerinin açıklanması,
- Dil-kültür ve dil-düşünce ilgisinin belirtilmesi,
- Dilin millet hayatındaki yeri ve öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kavramlar

- Kültür
- Kültürün unsurları
- Kültürün özellikleri
- Dil
- Düşünce

I. KÜLTÜR NEDİR?

Kültür mefhumunu ayrıntılı bir şekilde açıklamadan önce kelimenin sözlük anlamına bakmakta fayda vardır. Sözlük anlamıyla;

- 1. Tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.*
- 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.*
- 3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi.*

4. *Bireyin kazandığı bilgi.*

5. *Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme.*

6. *Tarım.*

şeklinde tanımlanan kültürün farklı alanlar için değişik tanımları ve yorumları da vardır. Kültür; hayat tarzı, davranışlar ve değerler bütünü, çevreye uyum, sosyal bir miras, bir aktarımdır. Atatürk'ün ifadesiyle *kültür; okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, uyanık davranmak, düşünmek, zekâyı terbiye etmektir.*

Zeynep Korkmaz, *"Türk Dili Üzerine Araştırmalar"* adlı eserinin birinci cildinde kültür üzerine düşüncelerini şöyle dile getirmektedir: *"Kültür, insanı öteki yaratıklardan ayıran, dolayısıyla da yalnızca insana vergi olan bir özelliktir. En ilkel topluluklardan başlayarak en gelişmiş insan topluluklarına varıncaya kadar, bütün toplumların kendilerine göre birer kültürlerinin bulunduğu inkâr kabul etmez bir gerçektir. Ne var ki toplumların hayat karşısındaki tutum ve davranışları biribirinden farklı olduğu, yaşayışlarında, eğitim ve düşünce tarzlarında, yaratıcılıklarında biribirini tutmayan başkalıklar bulunduğu için bu başkalıklar, kültürleri toplumdan topluma değişik ve çeşitli yapılarda karşımıza çıkarmıştır. Bir kültür için vazgeçilmez önem taşıyan unsurlar, başka bir kültür için önemsiz sayılabilir. Toplumların ve dünyadaki milletlerin mozayik hâlindeki farklı görünümleri de genellikle kültür yapılarındaki bu farklılıktan kaynaklanmaktadır."*

Kültür, milletin fertleri arasında sosyal akrabalık bağıını oluşturan (başta dil olmak üzere tarih, din, örf ve âdetler, hukuk sistemi, müzik, güzel sanatlar, ekonomi, ahlak anlayışı ve dünya görüşü... gibi) maddi ve manevi değerlerin tümüdür ve bu değerler kültürün başlıca unsurlarını oluşturur. Bunlar o milletin fertlerini birbirine bağlarken, diğer milletlerden ayırır; içeride birleştirici, dışarıya karşı ayırıcı rol üstlenir.

Korkmaz, kültürü kendisini oluşturan unsurların nitelikleri bakımından *maddi kültür* ve *manevi kültür* olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Korkmaz'a göre ev bark şekilleri, kullanılan çeşitli âlet ve eşyalar, giyim kuşam tarzları, yemek ve beslenme şekilleri gibi toplumların maddi yaşama düzeni ile ilgili olanları *maddi kültür*; dil, tarih, gelenek ve görenek, hukuk, ahlak anlayışı gibi yaşayışın manevi yönüyle ilgili olanları da *manevi kültür* içinde yer almaktadır.

Her milletin kültürü kendine göre doğrudur ve değerlidir. Bu sebeple başka kültüre ait unsurlar değerlendirilirken kendi kültürümüzü ölçü kabul ederek diğerlerini; saçma, kaba, vahşi, yanlış, değersiz vb. sıfatlarla eleştirmek uygun değildir.

Aydın bir kişi branşı ne olursa olsun, mesleğinde başarılı olmak istiyorsa önce kendi milletin kültürel değerlerini ve özelliklerini öğrenmeli sonra buna uygun projeler üretebilmelidir. Mesela bir peyzaj mimarı, bizim kestirmeden gitme alışkanlığımızı göz ardı etmeden çizim yaparsa "*imlere basmayınız*" tabelasına ihtiyaç olmayacaktır.

Milletin varlığını devam ettirmesi kültürel değerlerin korunmasına bağlıdır. Bu yüzden eğitim, öğretim ve sanat eserleri aracılığıyla kültürel değerlerin nesilden nesile aktarılmasına özel bir ehemmiyet vermek gereklidir.

Devletler milletlerin kendilerini korumak, yaşatmak ve yükseltmek için kurdukları sosyal yapılardır. Devletin varlığı milletle mümkündür. Milleti ayakta tutan, ona dinamizm ve ruh veren temel güç ise millî kültürdür. Bu tarihî ve sosyal gerçek, Atatürk'ün "*Türkiye Cumhuriyetinin temeli kültürdür.*" özdeyişinde veciz ifadesini bulmuştur.

II. KÜLTÜRÜN UNSURLARI VE ÖZELLİKLERİ

Kültürün Unsurları:

Bir milletin fertleri arasında sosyal akrabalık bağını oluşturan maddi ve manevi değerlerin tümü, kültürün başlıca unsurlarını oluşturur. Nedir bu unsurlar?

1.Dil: Milleti oluşturan bireyler arasında anlaşmayı sağlayan en temel araç dildir. İnsanlar duygu, düşünce, bilgi ve tecrübelerini dilleri vasıtasıyla geçmişten geleceğe taşırlar. Dil aynı zamanda kültürün de nesilden nesile aktarılmasında önemli role sahiptir.

2.Tarih: Bir milletin tarihi, onun bütün kültürel varlıklarının aksiyon haline gelmiş ifadesidir. Tarih, toplumun zaman içindeki gelişme yönünü belirleyen, insanın kendi toplumu ile diyalog kurmasını ve bütünleşmesini sağlayan, ondaki toplum bilincini canlı tutan bir kültür hazinesidir.

3. Din: Din, kişinin kendi kendisiyle ve çevresiyle uyumlu bir yaşayış sürdürmesini sağlayan inanç ve ibadetler bütünüdür. Milletin kültürünü oluşturan önemli bir unsurdur.

4. Örf ve Âdetler: Yazıya geçirilmemiş, toplumun hafızasında yer edinen, saygın tutularak kuşaktan kuşağa aktarılan alışkanlıklar, davranışlar, bilgiler kültürün unsurları arasındadır.

5. Hukuk Sistemi: Toplum hayatına düzen veren yazılı kurallar, kültürün unsurlarındandır.

6. Folklor: Bir milletin sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, halk hekimliğini inceleyen folklor, kültürün unsurları arasında yer alır.

7. Ahlak Anlayışı: İyiyi kötüyü birbirinden ayıran vicdani değerlendirmelerde yol gösterici olan ahlak anlayışı, toplumdan topluma farklı olup kendine özgü özellikler taşır.

8. Dünya Görüşü: Kişisel tutum ve davranışlardan başlayarak aile yapısını ve toplum ilişkilerini düzenleyen; hatta devlet anlayışının özellik ve ayrıntılarına kadar uzanan dünya görüşü, kültürün unsurları arasındadır. Türk toplumunda aile fertleri arasındaki sıkı bağlılık, aile yapısına verilen büyük değer, devletin insan saadetine kaynağı olarak görülmesi ve dolayısıyla devlet ve devlet otoritesine karşı saygı ve bağlılığın bir fazilet olarak kabulü, Türk dünya görüşünün özelliğidir.

9. Sanat: İnsanlığın kendi kendini ifade edebilmesi ve dünyayı bir zevk ve duygu süzgecinden geçirerek yorumlayabilmesi çeşitli sanat dallarıyla mümkündür. El sanatlarından başlayarak mimari, resim, heykel gibi sanat ürünleri; minyatür, hat gibi süsleme ve yazı sanatları; sese dayanan musiki; söze dayanan edebiyat hep bu çerçeve içine girer.

10. Edebiyat: Yazıya geçen her eser kültüre dahildir. Çok etkili ve sürekli bir kültür aracı olması bakımından edebiyatın öteki kültür eserleri arasında ayrıcalıklı bir yeri vardır. Duygu ve düşünceyi geliştiren ve şekillendiren elbette dildir. Ancak, dili geliştiren, yaygınlaştıran, zenginleştiren ve bir sanat eserine dönüştürerek daha etkili kılan vasıta da şüphesiz edebiyattır.

11. Ekonomi: Üretim, tüketim, pazarlama vb. ekonomik faaliyetler belirli kurallar dâhilinde gerçekleştirilir. Bu kurallar toplumun kültürüne göre belirlenir.

12. Ticaret: Ürün, mal vb. alım satımı anlamına gelen ticaret, toplumdan topluma dolayısıyla kültürden kültüre farklıdır.

13. Ziraat: Bir ülkede yetiştirilen ürünler, uygulanan zirai faaliyetler toplumun kültürünü de etkiler. Tarım ürünleri ve hayvancılık toplumun mutfağında pişirilen yemeklerin farklılık arz etmesinde önemli unsurlardır.

14. Coğrafya: Milletin yaşadığı coğrafya, kültürü etkiler. Örneğin coğrafya itibarıyla karasal iklimde ya da çöl ikliminde yaşayan milletlerin kültürleri birbirinden farklıdır.

15. Çevre: Aile başta olmak üzere insanın dâhil olduğu sosyal çevre, kültürden kültüre farklılık arz eder.

Kültürün Özellikleri:

1. Millîlik: Her milletin onu başka milletlerden ayıran kendine has bir kültürü vardır. Güzel sanatlarından ekonomiye, dünya görüşünden ahlak anlayışına, örf âdetlerinden giyim tarzına hemen her alanda bu farklılıklar kendini hissettirir. Evimiz küçük de olsa bir misafir odası mutlaka olmalıdır. Bu düşüncemiz, konukseverliğimizin mimarideki yansımalarından sadece biridir. Bazı milletlerin kültürel özellikleri arasında birtakım benzerlikler olsa bile bunların ruhu ve özü birbirinden farklıdır.

2. Süreklilik: Kültürel değerler, kültür mantarı gibi kısa bir zamanda ortaya çıkmaz. Kültür, millet varlığının şekillenmeye başladığı andan itibaren kesintisiz devam eden bir sürecin ürünüdür. Bu yönüyle kültür, tarihtir. Zamanla bazı şekli değişikliklerin olması doğaldır. Bugün arabaya olan merakımızı, ata binme alışkanlığımızla açıklamak mümkündür.

3. Özgünlük: Milletlerin kendi anlayışlarının ve yaşama şartlarının ürünü olan kültürleri, özgündür. "*Sevdiğine sözü olanın bir kilim dokuması*", sevinçlerini, kederlerini, beklentilerini, hislerini, doğayı renk renk, ilmek ilmek sabırla halıya, kilime işlemesi, bizim için gündelik işlerden biriyken bir yabancının bunları hayranlıkla seyretmesini yadırgamamak gerekir.

4. Ortaklık: Bireyin yalnız başına bir kültürel değeri oluşturması söz konusu olamaz. Kültürel değerler bütün bir toplumun, milletin ortak malıdır. Bu yüzden kişilerin kültürel miras üzerinde herhangi bir ayrıcalığı ve tasarrufu söz konusu değildir.

Ortak anlayışın ürünü olarak inşa edilen yolların, köprülerin, kervansarayların, medreselerin, camilerin, imaretlerin... bireye değil topluma hizmet eden yapılar olması da bu özelliğin örneklerinden biridir.

5. Canlılık ve Doğallık: Kültür de tıpkı dil gibi canlı ve doğaldır. Milletin varlığından ortaya çıkan kültür, tarihî süreçte doğal bir biçimde varlığını devam ettirirken zamana, çevreye ve bazı şartlara bağlı olarak değişir ve gelişir. Özellikle günümüzde başka kültürlerden etkilenmemek imk nsızdır. Bu etkileşim, kendi kültürümüzü unutturacak düzeyde olursa fayda yerine zarar verir.

Misafire ikram anlayışımız değişmezken, yiyeceklerin, içeceklerin ve bunların ikram şekillerinin değişmesi kültürün canlılığının ve doğallığının bir göstergesidir.

6. Uyumluluk: Bir milletin maddi ve manevi değerlerinin bütününi oluşturan millî kültürüne ait değerlerin hepsi birbiriyle uyum içindedir. Biri diğeriyle çelişmeyen bu unsurlar arasında her zaman bir denge vardır. Ramazanda oruç tutup şarapla iftar etmek gibi bir tutarsızlık olmaz.

7. Özünün Değişmezliği: Kültür, canlılığı ve doğallığı sebebiyle değişime açık olmakla birlikte bu onun özünün de değişebileceği anlamına gelmez. Millî kültürün özü tamamen değişirse o millet, millet olma vasfını kaybeder.

Dünyanın küresel bir köy olarak tanımlanmaya başlandığı günümüzün iletişim, ulaşım gibi teknik imkânları sayesinde başka kültürlerden etkilenmek kaçınılmazdır. Bu etkileşim elbette bazı kültürel değişmelere sebep olacaktır ancak zorlayıcı olmayan değişim, kültürün özünde değil unsurlarında olur. Orta Asya’da iken çadırlarımızda yer alan bölmelerin günümüz mimarisinde oda şeklinde ortaya çıkması bunu örnekler.

III. DİL-KÜLTÜR İLGİSİ

Millî kültürün temel unsuru olan dil, bir taraftan kültürü beslerken diğer yandan kültürle beslenir ve kültürel değerleri sonraki nesillere aktarmada çok önemli bir işlevi yerine getirir. Maddi, manevi kültürel değerlerin oluşmasında ve aktarılmasında dilin inkâr kabul etmez bir rolü vardır. Edipler, kendi dönemlerindeki olayların, anlayışların, geleneklerin izlerini ister istemez, yazılı veya sözlü olarak ortaya koydukları eserlerine yansıtırlar. Bu eserleri okuyan yeni nesil, kendi kültürünü, kendi değerlerini öğrenir ve sosyal bir miras olarak kendinden sonra gelenlere aktarır. Bütün bunlar dil sayesinde gerçekleştiği için dil ve kültür birbirini tamamlayan, birbirinden ayrılmayan unsurlardır.

Her dilin, onu konuşan toplumla ve o toplumun oluşturduğu kültürle diyalektik bir bağı vardır. Dillerin kendilerine özgü bir dünya görüşü de vardır. Bu özelliği dile, onu kullanan toplum verir. Bir toplumun, milletin konuştuğu dili ile onun sahip olduğu değerler birbirini etkiler. Daha açık ifade etmek gerekirse, bir milletin dünyaya bakış açısı, geleneği, göreneği, yaşam tarzı, tarihi vb. onun şekillenmesinde etken olan unsurlar, o milletin sahip olduğu değerlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Her iki olgu da birbirini besler.

Dünyadaki topluluklar nasıl ki iklimlerinin farklılığı sonucu değişik karakterler edinmişler ve bu karakterler pek çok farklı törenin, dünya görüşünün, yaşam tarzının oluşmasını sağlamışsa; bütün bu farklılıkların sonucunda da değişik diller ortaya çıkmıştır.

Dil, milletlerin nesilden nesile aktardıkları bir etkinliktir. Milletlerin duygu, düşünce ve refleksleri dillerinde muhafaza edilir ve dilleri vasıtasıyla gittikleri her yere, var oldukları her zamana, ulaşabildikleri her nesle güvenli bir şekilde nakledilir. Bir millet gördüğü, yaşadığı, duyduğu, hissettiği, öğrendiği, keşfettiği her şeyi bir tohum gibi dil tarlasına eker ve o tarladan kendine özgü bir kültür fışkırır. Bu anlamda dil, kültürün temelini oluşturur.

Bir milletin maddi ve manevi alanda ortaya koyduğu eserlerin tümüne kültür denir. Kültür, millete has bir olgudur. Milletlerin uzun zaman diliminde var ettiği özgün kültür, o milletin dili aracılığıyla korunur, geliştirilir ve bir sonraki kuşağa taşınır. Dil, milletin sosyal mirası olan kültürün yazılı ve sözlü olarak kayıt altına alınmasında, hafızalarda bin yıllar sürecekle bir muhafaza görevi üstlenmesinde, var olan değerlere yeni ve daha geniş değerler eklenmesinde yegâne olgudur. Bu nedenle, kültür ve dil, bir bütünü birbiri tamamlayan ve birbirlerine muhtaç olan iki unsur olarak kabul edilir.

Bir dilin gücünü, söz varlığını, estetiğini, sınırlarını... o milletin kültürü belirler. Dolayısıyla ana dilini iyi öğrenmeye çalışan bir kişi, milletin dünya görüşünü, bakış açısını, anlayışını, felsefesini kısacası millî kültürünü de öğrenmiş olacaktır. Zira o dille yazılmış bir metindeki her kelime, o kültürün özelliklerinden ve inceliklerinden ayrıntılar verecektir.

Dil, millî kültürün ilgi alanına giren varlık dünyasını yansıtır; o milletin yapıp ettiklerinin, duyup düşündüklerinin, görüp bildiklerinin, tasavvurlarının, velhasıl bütünüyle nesnel ve öznel dünyasının aynasıdır.

Dil ve kültür, millet için ortak özellikleri, görevleri olan iki kardeş gibidir. İkisi de milletin geçmişı ile geleceğini birleştiren birer köprüdür. Bir toplumun millet olmasında dilin ve kültürün birleştirici ve ayakta tutucu bir görevi vardır. Milletlerin yaşamlarında, dünya görüşlerinin şekillenmesinde, kaderlerinde kültür ve dilin belirgin izlerini görmek mümkündür. Dil de kültür de milletlerin ortak malıdır ve ikisinin de kendine özgü kuralları vardır. Bu kurallar bozulduğunda, millet doğrudan yara alır. Dil ve kültür topluma ait değerlerdir ve geliştirilebilirler. Her ikisi de kendi kuralları dâhilinde değişebilir.

IV. DİL-DÜŞÜNCE İLGİSİ

İnsanı diğer canlılardan ayıran ve onu yaratılmışların en şerefliyi yapan özelliklerden birincisi insanın düşünme yeteneğine sahip olmasıdır. Dolayısıyla o, düşünebildiği kadar ve düşüncesini ifade edebildiği kadar insandır. Dilinin sınırları bu yüzden dünyasının sınırlarını belirler. Düşünceler, dille somut hâle dönüşür. Dile getirilemeyen, söylenemeyen bir düşüncenin varlığından bahsetmek ne kadar anlamlı olur. Düşüncenin yansımaları en güzel şekliyle dilde açığa çıktığına göre, dili olmayan insanın düşünmeden yoksun bir varlıktan farkı kalmaz.

Müzik, resim, heykel vb. gibi araçlarla düşünceler kısmen ifade edilebilir. Ancak düşüncenin dışa aktarılması, başka insanlarla paylaşılması, ortak bir iletişim içine girilmesi en kolay ve en etkili biçimde, dille sağlanır. İnsan, her biri bir nesnenin göstergesi olan kelimelerle düşündüğüne göre, diğer bir deyişle düşüncesini kelimelerle biçimlendirdiğine göre, düşünce ufkunun genişlemesi o dilin kelimelerini ve imkânlarını iyi bilmeye bağlıdır. Bu yüzden dil ve düşünce bir kâğıdın iki yüzü gibi birbirinden ayrılamaz.

Süer Eker'e göre *insanı insan yapan değerler, geniş ölçüde dilde yer alır ya da dile yansır*. Evren ancak düşünce düzlemine aktarılarak bilgi konusu yapılabilir. Doğal olarak dil, yalnızca bir yardımcı değil, düşüncenin vazgeçilmez bir ortağıdır. Dil ile düşünce arasındaki iç içe görünüm, her ikisinin de ortak bir kökene bağlanabilmesiyle ilgilidir. Dil ve düşünce birbirini sürekli biçimde etkiler, geliştirir ve güçlendirir. Buna göre, dil ve düşünce, tamamlayıcı bir bütünlük içindedir.

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan kavramlar, nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve aynı ad altında toplayan genel tasarımlardır. Bu genel tasarımlar, sözcükler aracılığıyla oluşturulur. Sözcüklerden oluşan dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan çok yönlü ve en gelişmiş bildirişim aracıdır. İnsan, düşünce ve duygu ürünlerini çoğunlukla dille aktarır. Doğal olarak, dille düşünce arasında yakın bir ilişki vardır.

Dil, milletin hayata bakış açısının göstergesi, anlama, kavrama, duyma ve düşünmesinin kelimelerle şekil bulmuş hâlidir. Nesnelerin yerine konan göstergeler, yani kelimeler, düşünme faaliyetini kolaylaştırır. Bu göstergelerin anlamlı, kullanışlı, yaygın ve açık olması zihinsel gelişime de katkıda bulunur. Bireylerin birbiriyle kavram kargaşası yaşamadan sağlıklı bir iletişim kurmasında önemli bir rol oynadığı gibi onların yeni düşünceler üretmesine de imkân sağlar.

Dilde, herhangi bir alanla veya konuyla ilgili kelime sayısı ne kadar çok olursa bu kelimeleri bilenler, diğerlerine göre o konuda daha iyi anlar ve konuşurlar. Mesela tıp terminolojisini bilen biri bu alanda konuşulanları daha iyi anlar, bu konuda daha etkili ve güzel konuşur. Kişinin aynı dili konuşan diğer insanları daha kolay anlaması, kendisini daha iyi ifade edebilmesi bildiği kelime sayısı ile doğru orantılıdır. Bu yüzden söz varlığı arttıkça düşünce ufku da açılacaktır.

"Dil, anlatım gücü bakımından yeterince genişlik, derinlik ve olgunluk kazanamamışsa, insanın iç dünyasındaki birçok değer aktarılma imkânından yoksun kalır" diyen Süer Eker, dil zenginliğinin ve mükemmelliğinin, dil-düşünce bağlantısı açısından büyük bir değeri olduğunu vurgulamaktadır.

V. DİLİN MİLLET HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Bir milleti ayakta tutan, onun varlığını ve devamını sağlayan, millî şuuru besleyen, bir millete mensup olma hazzını veren ve bireylerini birbirine yaklaştırarak onlar arasında birlik yaratan unsur olarak dilin millet hayatındaki yeri çok önemlidir. Öyle ki milletin varlığı, dilin varlığıyla mümkündür.

İnsanın geçmişini öğrenmesinde, gününü yaşamasında, geleceğine yön vermesinde, kişiliğini kazanmasında, aynı dili konuşan diğeri insanlarla iletişim kurmasında ve kendisini ifade etmesinde dilin çok önemli bir araç olduğu muhakkaktır. Bu bakımdan dil bir anlamda bireye hizmet eder. Ancak insan tabiatı gereği toplu hâlde yaşamaya ihtiyaç duyar. evresinde kendiyle aynı değeri paylaşan insanların bulunmasını ister. Bu ortak değeri oluşturulmasında, paylaşılmasında, nesilden nesile aktarılmasında, milletin varlığını devam ettirmesinde dil, çok önemli bir görevi yerine getirir. Çünkü millet olmanın birinci şartı, aynı dili konuşmaktır.

Dil, milletin ortak kültürüyle yol alarak varlığını devam ettirir. Milleti oluşturan bireyler arasında birleştirici bir rol üstlenen dil, aynı zamanda ortak şuurun, millî şuurun ortaya çıkmasına hizmet eder. Millî birliği ve beraberliği sağlar. Dilin bu özelliği Atatürk'ün *"Türkiye Cumhuriyetini kuran; Türk halkı, Türk milletidir. Türk milleti demek, Türk dili demektir. Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti, geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakının, an'anelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, kısacası, bugün kendi milliyetini yapan her şeyinin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletin kalbidir, zihnidir."* sözlerinde veciz ifadesini bulmuştur.

Millî varlığın korunmasıyla dilin korunması arasında çok sıkı bir ilgi vardır. Dilini unutmayan fakat bağımsızlığını kaybeden bir toplum milliyetini koruyor demektir. Bu toplum, bağımsızlığını kazanıp bir devlet kurarak, bir millet olarak yeniden tarih sahnesine çıkabilir. Sovyet Rusya'nın dağılmasıyla Türklerin ve diğer milletlerin bağımsız birer devlet olarak yeniden tarih sahnesine çıkmaları bunun en yeni örneğidir. Dilini kaybeden milletlerin tarih sahnesinden silindikleri bilinmektedir.

Bir milletin dili bozulursa kültüründe sıkıntılar ortaya çıkar. Düşünce, sanat ve edebiyat alanlarında çöküntü başlar. Dil asıl işlevini (insanlar arasında anlaşma aracı olma) yerine getiremez. Kitleler birbirini anlayamaz hâle gelir ve yavaş yavaş kopmalar başlar. Bu gerçek, tecrübeyle sabit olduğu için bir milleti içten yıkma yönteminde işe önce dilden başlanır. Yeni neslin kültürel değerleri öğrenmemesi ve bireylerin, kuşakların birbiriyle sağlıklı iletişim kurmalarını engellemek için ne gerekiyorsa yapılır. Bu yüzden dil üzerinde oynanan oyunlara karşı her zaman uyanık olmak gerekir.

Bir milletin ruhu, karakteri, anlayışı... çoğunlukla sanatkârların ortaya koydukları eserlere yansıdığından bu yönüyle de dil, sosyal yapının ve kültürün aynası durumundadır. Nitekim bu konuda Zeynep Korkmaz şunları söylemektedir: *"Bir şair, duygu ve düşüncelerini kendi toplumunun fertlerine ancak dili ile ulaştırabilir. Bir yazar, bir bilim adamı, bir düşünür, görüşlerini kendi dışına ve ilgili çevrelere dil yolu ile aktarabilir. Yeni buluşlar ifadelerini dil ile gerçekleştirebilir. Bir tiyatro sanatçısı, mimik ve jestlerine dilini eklemekten oyunculuğunu gösteremez. Geçmiş yüzyıllar Anadolu'sunun dünya görüşü Yunus'un ilahilerinde, Türk halkının bayrakta sembolleşen vatan sevgisi Mehmet Âkif'in İstiklâl Marşı'nda, Millî Mücadele ruhu Mehmet Emin'in manzumelerinde ve bu dönemi işleyen romanlarda, İstanbul'un güzellikleri ve tarihi havası, İstanbul halkının gelenek ve görenekleri Yahya Kemal'in şiirlerinde, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarında, Anadolu halkının yaşayış ve davranışları Yakup Kadri'nin eserlerinde sergilenmiş ve işlenmiştir.*

Türk milletin gelenekleri, folkloru, yüzlerce yıllık hayat tecrübelerinin sonuçları, veciz ifadesini atasözlerinde bulmuştur. Destanlar, toplum ve millet varlığını büyük çapta etkilemiş şahıs ve olayların günümüze kadar uzanmış canlı tablolarıdır. Deyimler, Türk mantığının ve dil felsefesinin sembolleridir. Bunların dışında dil, günlük yaşayışımızda da bize aracılık eden, sosyal bağlantımızı düzenleyen bir araçtır. Hayatımızın her safhasında bizimle birlikte ve iç içedir."

Özetlemek gerekirse dil, milletin manevi gücünün aynasıdır. Bir milletin kültürel değerlerini oluşturan ve o milleti ayakta tutan; edebiyatı, sanatı, bilim ve tekniği, dünya görüşü, ahlak anlayışı, müziği... geçmişten günümüze ancak dil sayesinde aktarılmaktadır. Dolayısıyla dilin korunmasıyla millî varlığın korunmasını aynı seviyede algılamak gerekir.

VI. YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKSOY, Ömer Asım (2018): *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 2 Cilt. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Büyük Türk Klâsikleri (2004): Cilt 1, 10, 11. İstanbul: Ötüken Neşriyat-Söğüt Yayıncılık, Yayın Nu: 532, Kültür Serisi: 230.

EKER, Süer (2019): *Çağdaş Türk Dili* (12. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.

KARASOY, Yakup vd. (2009): *Üniversiteler İçin Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri* (8. Baskı). Konya: Dizgi Ofset.

KORKMAZ, Zeynep (1995): *Türk Dili Üzerine Araştırmalar (Birinci Cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KORKMAZ, Zeynep vd. (2005): *Türk Dili ve Kompozisyon*. Ankara: Ekin Kitabevi.

ÖZKAN, Abdurrahman vd. (2013): *Türk Dili, Dil ve Anlatım*. Konya: Palet Yayınları.

Türkçe Sözlük (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.